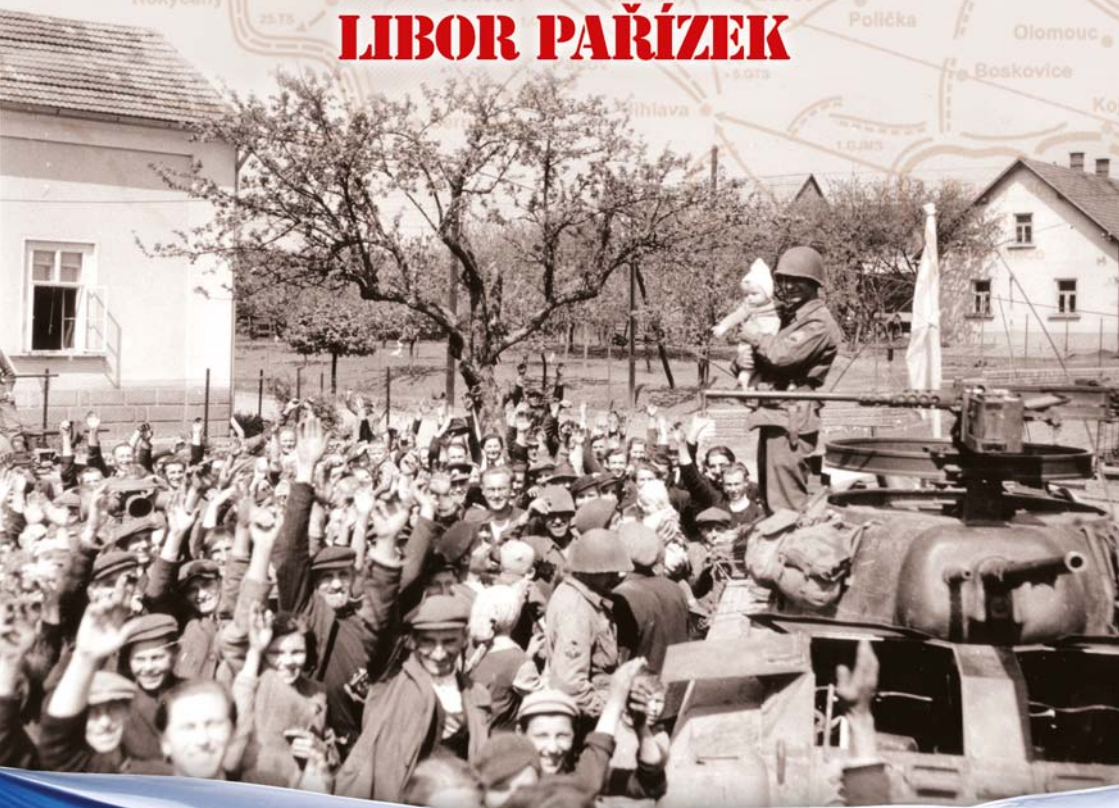

US MISE VELICHOVKY 1945

LIBOR PAŘÍZEK

US MISE VELICHOVKY 1945

Američtí vojáci ve Velichovkách 8. května 1945

Libor Pařízek

CENTRUM
ČESKÉ HISTORIE, o.p.s.

© Libor Pařízek

© Foto: Východočeské muzeum Hradec Králové, Oblastní muzeum Praha-východ – Brandýs nad Labem, album Anny Šubrtové, sbírky Pavla Rogla, Jaroslava Čvančary a autora

© Centrum české historie, 2015

Všechna práva vyhrazena podle platného znění autorského zákona.

Žádná část této knihy nesmí být reprodukována ani používána bez povolení vydavatele s výjimkou ukázek určených k její recenzi.

Formát PDF

ISBN 978-80-905923-3-9

Úvodem

Dle dohody mezi Angloameričany a SSSR a posléze z rozkazu generála Dwighta D. Eisenhowera zůstaly jednotky US Army, jimž velel generál George S. Patton, stát na demarkační linii¹ a nesměly jít ani na pomoc povstalecké bojující Praze.²

Kde se tedy vzala jednotka americké armády 8. května 1945 v zapadlém koutu severovýchodních Čech, v Lázních Velichovky, 220 km za demarkační linii? Proč podnikla americká armáda tuto speciální akci a jaký měli Američané ve Velichovkách úkol?

Americká mise se při cestě do Velichovek zastavila v Hradci Králové, kde ji vítali nadšení obyvatelé

¹ Demarkační linie byla původně stanovena především z vojensko-technických důvodů. Podle dohody na Jaltské konferenci měla vést po hranici Československa, aby zabránila smíšení armád či případnému nechtěnému střetu spojeneckých jednotek – Rudé armády postupující k Praze z východu a armády Spojených států postupující ze západu. Linie, která měla mít čistě vojenský účel, se změnila v politické rozhraní, které bylo počátkem významných změn v poválečném Československu. Sovětský svaz chtěl linií minimalizovat přítomnost americké armády na území Čech. Na základě rychlého postupu US Army na západě Čech a po dohodě mezi gen. A. I. Antonovem a gen. D. D. Eisenhowerem, došlo k posunu čáry dotyku až na linii Kraslice-Karlovy Vary-Plzeň-České Budějovice na rozdíl od původně stanovené linie, která byla totožná se státní hranicí. (Zdroj: Wikipedie)

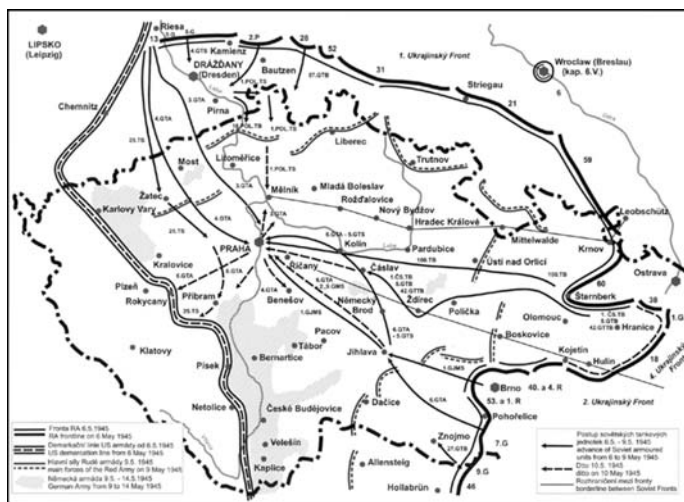
² Traduje se telefonický rozhovor mezi generálem Georgem S. Pattonem a generálem Omarem N. Bradleyem. Patton: „Brade, jedu dál až k Vltavě.“ Bradley: „Ne, Georgi, Ike (Eisenhower) rozkázal zůstat stát 12 mil za Plzní.“ Patton: „Brade, teď jako bude náš rozhovor přerušen, já nic nevím a zítra ti zavolám z telefonní budky na Václavském náměstí!“

Vyjednávání o kapitulaci Německa

Na východní frontě ustupovaly počátkem května 1945 stále mohutně vyzbrojené německé jednotky armád Mitte (Střed). Rudá armáda útočila na severní části fronty směrem na Berlín a na jižní části v Maďarsku a v Rakousku. V prostoru Protektorátu byly ustupující jednotky napadány Rudou armádou ve směru na Brno a Ostravu a odrážely ojedinělé útoky partyzánských skupin a povstalců ve vnitrozemí, po 8. 5. pak byly německé jednotky drceny i na přístupech v Krušných horách. Přesto měla část německých jednotek naději projít Protektorátem bez velkých bojů zpět domů do rozvrácené Říše. Nejpozději od začátku května šlo německým vojákům armád Mitte o jediné: co nejrychleji projít územím Protektorátu a nechat se zajmout americkými vojáky. Němečtí vojáci se obávali jak zajetí Rudé armády, tak i útoků povstaleckých sil. V neposlední řadě byli vystaveni nebezpečí, že budou označeni za defétisty či zbabělce a bez otálení popraveni příslušníky vlastní jednotky.

V této době, konkrétně již v noci z 2. na 3. května, byly parciálně zahájeny první rozhovory mezi německým vrchním velením (OKW) a Spojenci o bezpodmínečné kapitulaci Německa. Německé velení mělo o splnění podmínek kapitulace povinnost informovat všechny své jednotky v poli.

Britové však byli po obsazení Flensburgu informováni nejvyšším německým velením, že s některými jednotkami, především na východní frontě, není možné navázat radiové ani telefonické spojení. To ale nebylo zcela pravdivé tvrzení, jak situace nakonec prokázala. Tato informace byla předložena Istivě jako důvod pro posunutí přijetí definitivní kapitulace na půlnoc 9. května 1945. Měla umožnit německým jednotkám na východní frontě ponechat si těžké zbraně co nejdéle, a zabezpečit tím vojskům snadnější ústup. Držení těžké výzbroje, tedy děl, tanků a letadel, bylo však v příkrém rozporu s podmínkami bezpodmínečné kapitulace.

Postavení front
a demarkační čára
5. 5. 1945

Snaha o vyřešení situace

Američané po dohodě s Brity navrhli vyslat vojenskou misi, jež měla s polním maršálem Ferdinandem Schörnerem, velitelem armád Mitte projednat kapitulaci podmínky a přesvědčit jej o nutnosti jejich dodržení.³ Zcela zásadním důvodem k provedení této mise ze strany Spojenců byla snaha neztrácet další životy angloamerických vojáků. Německé vrchní velení ve Flensburgu souhlasilo s touto akcí a podle dohody určilo pro misi svého styčného důstojníka plk. Meyer-Detringa, přednostu plánovacího odboru OKW. Hlavním důvodem tohoto rozhodnutí německé strany bylo, aby co největší počet německých vojáků padl do zajetí americké armády. Doslovně bylo toto opatření formulováno OKW : „Aby co nejméně německých vojáků bylo zničeno Rusy“.

Trasa US mise z Plzně do Velichovek

³ Komunistický režim obecně interpretoval přítomnost Američanů v Praze a za demarkační linii jako politickou komplikaci, protože „podnítila váhavost pravicové buržoasie v povstání a na druhé straně podpořila naději fašistického velitele na kompromis a únik jeho vojsk na západ do amerického zajetí“. (František Nesvadba – Operace amerických vojsk na území Československa, Praha 1986)

Situace na frontách

Vše začalo v polovině března 1945, kdy se na nádraží v Jaroměři a blízkých Semonicích (železniční trať Trutnov-Hradec Králové) objevily vagony speciálního štábního vlaku Florian, hlídané 24 hodin denně hlídkami wehrmachtu a polní policie. Jednalo se o vlak polního maršála Schörnera. Příjezd štábního vlaku měl přímou souvislost se situací ustupujících německých vojsk v centrálním úseku východní fronty a předznamenával přesun Schörnerova štábu dále na jihozápad před čelo ustupujících německých jednotek.

Armádní seskupení wehrmachtu Mitte ustupovalo na východní frontě v šíři asi 850 kilometrů směrem na jihozápad. Okraje ústupové fronty byly na jihu přibližně u rakouských hranic s Protektorátem a na severu u soutoku řek Odra-Nisa.

Armády Mitte měly téměř 1 milion zkušených a dobře vyzbrojených, převážně mladých vojáků⁴, kteří prošli tvrdými boji na východní frontě. Ve výzbroji mělo toto obrovské armádní seskupení 9 000 děl a minometů, 2 400 tanků a 1 000 letadel.

Jednotky SS i wehrmachtu se při ústupu dopouštěly vraždění civilního obyvatelstva zejména na Ukrajině a v Polsku. Uplatňovaly doktrínu spálené země a zanechávaly za sebou smrt a zkázu. Na území Protektorátu si v dubnu a začátkem května nepočínali Němci sice tak metodicky brutálně jako na východě, ale to zejména proto, že jim nestál v cestě žádný významný odpor, a také proto, že již neměli čas pro důsledné provádění této doktríny. Pokud se jim však někdo postavil do cesty, zasáhli nemilosrdně, s chladnou krutostí a frontovou razancí, k čemuž měli dostatek zkušeností a prostředků, včetně těžkých zbraní.

Od poloviny dubna 1945 sílila v Protektorátu iniciativa partyzánských skupin a začátkem května propuklo povstání v Praze a mnoha dalších městech a místech. Ustupující jednotky wehrmachtu a SS si musely prorážet na řadě míst cestu na západ a docházelo k menším či větším střetům a bojům. Už 1. května došlo k povstání v Přerově a bylo ustupujícími německými jednotkami krvavě potlačeno. Další boje se odehrály po 5. květnu obvykle na hlavních silničních tazích a v jejich okolí v severovýchodních Čechách a na Vysočině a zanechaly za sebou stovky zmasakrovaných povstalců i civilistů.

Zcela mimořádná situace byla v Praze, kde byly umístěny silné, dobře vyzbrojené německé posádky. Praha se postavila do cesty jak německým oddílům v Praze, ale stála v cestě i ustupujícím německým jednotkám.

Ždírec, Sobíňov, Polička, Velké Meziříčí, Holice, Náchod, Hořice, Ostroměř a další a další místa. Tady se ustupujícím německým bojovým jednotkám postavili mnohdy živelně aktivovaní čs. vojáci, policisté a ozbrojení civilisté spolu s uprchlými, převážně ruskými válečnými zajatci. Na všech místech odporu pak nezůstávali jen povstalci padlí v boji. Německé jednotky popravovaly civilisty a vypalovaly domy jako odvetu za odpor v jejich cestě do kýženeho amerického zajetí.

---

⁴Tito mladí vojáci, velmi zkušení a citově oploštělí z bojů na východní frontě, se bez zábran dopouštěli zločinů na civilním obyvatelstvu na celém území ústupu z východu a v květnových dnech i na území Protektorátu.